

Gospodarski Glasnik

za Štajersko.

List za gospodarstvo in umno kmetijstvo.

Izdaja ces. kr. kmetijska družba na Štajerskem.

List velja na leto 4 krono.

Udje družbe prispevajo na leto 2 kroni.

Udje dobé list zastonj.

Vsebina: Vsem p. n. podružnicam po Spodnjem Štajerskem. — Pomanjkanje krme. — Pozne setvine za krmo. — Vinogradniki, žveplajte svoje trse! — Dveletno poskusno gnojenje travnikov na Štajerskem. — Sadite trepetliko! — Poučni izlet udov „Štajerskih trsničarskih zadrug“ k Sv. Lovrencu v Slov. gor. — Perutninarski list: Praktično navodilo za rejo kokošij s pastnimi gnezdi. — Cesar Franc Jožef kot lovec. — Zborovanja podružnic in krajnih društev. — Iz podružnic in krajnih društev. — Zadruga: Poročila zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem. — Uradno. — Tržna poročila. — Oznanila.

Vsem p. n. podružnicam po Spodnjem Štajerskem.

Vsled sklepa O. O. z dne 12. maja t. l. se je g. c. kr. okrajni logar Julij Zentner, ki je tudi slovenskega jezika v besedi in pismu zmožen, nastavlil brez obveznosti za prirejanje logarskih predavanj. V smislu dotičnega sklepa opozarjamo p. n. načelstva spodnještajerskih podružnic, naj prosijo potom c. kr. kmetijske družbe, da pride gospod predavat o logarskih stvareh.

V Gradcu, 22. junija 1908.

Prezidij c. kr. štajerske kmetijske družbe.

Pomanjkanje krme*.

Kmetovalci, sejajte pozne sadeže, da ne bo pomanjkanja krme.

Najsi sta spomlad in začetek poletja bila za kmeta še tako zelo ugodna in mu toliko obetala, držala nista teh obljub ne maj ne junij. Lepe nade na lep in velik pridelek so se skoro docela izjalovile. Ozimina je vsled prehude suše zelo trpela, poletni sadeži pa so iz istega vzroka ostali zelo nerazviti in slabi. Sena smo povprečno pridelali za 30—40% manje kakor bi ga morali. In kakor razmere stoje, nam ni nobenega upanja, da bi dobili kako otavo.

Torej imamo slabe čase in bomo imeli še slabše; po zimi nam bo manjkalo krme in stelje. To je za štajerske kmetovavce zelo hud udarec, ki nas lahko spravi ob ves napredek, ki smo ga s skrbjo dosegli na polju živinoreje.

Proti vremenu je kmetovavec popolnoma brez vse moči, vse njegovo delo in ves trud je zaman, če ni dežja, ki bi je oplodil. Upamo pa, da nam bosta julij in avgust vrnila to, kar sta nam maj in junij vzela. To upamo, a obenem hočemo poskusiti vsa sredstva, ki nam lahko v v tej zadregi in nezgodi pomagajo, ali to zlo vsaj malo polajšajo.

Za kmetijske podružnice se začenja sedaj novi čas, ko bodo lahko s pridnim delom, nasveti in pomočjo obvarovali svoje člane velike škode. Na mnogih krajih so že začeli prodajati živino. Jasno pa je vendar ko beli dan, da bodo imeli kmetovavci samo škodo, če bodo prodali

* Ta in pa sledeči članek priobčujemo vsled sklepa O. O. v seji dne 23. junija t. l.

preveč živine, posebno pa, če jo prodajo za nizko ceno. Zato se naj živina ne prodaja. S tem pa nikakor ne mislimo reči, da je bolje, če se živina izstrada. Stradati živina ne sme, ravno tako pa je ne smemo tudi prodajati za malenkostno ceno. Kjer krma ne zadostuje in se ne more dobiti primeren nadomestek, tam je boljše, da živino prodamo, dokler je še dobro rejena in dokler še ni izstradana. Tam seveda ne smemo čakati, da sta gumno in skedenj popolnoma čisto pometena.

Že sedaj se mora začeti štediti z zeleno krmo, a tudi paziti na to, da se ne trati in ne zasmeti v gnoj. Razen tega pa se mora gledati tudi na to, da se za jesen in za zimo dobi nova krma.

S tem da se sadijo in sejejo sedaj v strnišča pozna silja, lahko, če bo vreme primerno, imamo zeleno krmo za v hlev notri do oktobra in v ugodnem slučaju lahko še kaj posušimo.

Zato: Kmetje, sejajte pozne setvine v veliki meri, da vam ne bo manjkalo krme.

P.

Pozne setvine za krmo.

Za pozne setvine lahko pri nas rabimo: graholjko, grah, žito, belo gorčico, koruzo, ajdo, rdečo deteljo, povodno repo in mogoče včasih tudi sladkorno proso.

Razume se samo po sebi, da dajo ti sadeži le tedaj ugoden pridelek, če je vreme za njih ugodno, to je, če je mokro in toplo in če imajo primerno pognojeno zemljo.

Če hočemo, da se nam to posreči, moramo kolikor mogoče zgodaj sejati in zato je dobro in priporočljivo, če se takoj po žetvi kopice po njivi tako postavijo, da se lahko med njimi in ob njih orje in seje. Praha mora biti zelo plitva; najboljše je, če jo naredimo s kakim plugom, ki ima več lemežev. Seme se poseja na široko naravnost v brazde, potem se pobrana in vtisne z valjarjem v zemljo. Kjer je zemlja mehka, tam se poseje kar na strniščje in se potem spravi v zemljo z eksstirpatorjem ali kultivatorjem.

Uboge zemlje, ki je potrebna gnoja, nikakor ne smemo pozabiti pognojiti. Za tako gnojenje je posebno dobra gnojnica; manj dober je hlevski gnoj, ker imamo ž njim preveč dela in izgubimo na ta

način po nepotrebnem premnogo časa. Tudi umetna gnojila so zelo priporočljiva, 3 do 4 meterske stote superfosfata pri oranju in 2—3 meterske stote, ko je rastlina že malo porastla, zadostujejo na ha in strežejo taki setvi zelo.

Graholjičina mešanica. Ta mešanica si pač na vsak način zasluži, da jo imenujemo na prvem mestu. Ona je v različnih razmerah najbolj zanesljiva pozna setvina in daje mnogo in dobre krme, ki jo živad rada je zeleno, pa tudi suho. Posebno hvaležna je taka mešanica, če ji pognojimo s superfosfatom.

To mešanico lahko sejemo kot zimsko ali pa tudi kot letno mešanico.

Letna mešanica sestoji iz poletne graholjke 120 do 150 kg na ha, ovsa ali rži (100—120 kg na ha), konjskega boba (30—50 kg na ha). En del graholjke se lahko nadomesti tudi z graham. Oni del graholjičine mešanice, ki se ne skrmi, se lahko ob ugodnem vremenu posuši, sicer pa se podorje in daje potem dober gnoj.

Zimska mešanica. Za to rabimo zimsko graholjko (120—150 kg na ha) in zimsko žito (140—150 kg). Ta mešanica se seje od konca avgusta do začetka septembra in daje že zgodaj v spomladi tečno in lepo zeleno krmo. Zimska graholjka je mnogo dražja ko poletna in ker ni določenega znamenja, po katerem bi se razločevali, se večkrat prodaja poletna graholjka namestu zimske. Zato se mora pri kupovanju zahtevati garancija.

Za lahko zemljo smemo namestu zimske graholjke rabiti tudi kosmato ali peščeno graholjko, ki zelo dobro prezimi.

Zimskega graha po svojih izkušnjah ne moremo priporočati, ker daje le v zelo redkih slučajih ugoden pridelek.

V lahki zemlji lahko rabimo peluško namestu zimskega graha.

Zelena koruza. Koruza je jedna med najboljše zračnimi rastlinami za krmo in se lahko v toplih legah seje v strnišče. Sejati jo moramo kolikor na gosto, na ha vzamemo namreč 250—300 kg koruze in primešamo lahko z uspehom nekaj (30 do 50 kg) poletne graholjke, da dobi krma na ta način v se nekaj več beljakovine. Če imamo preveč zelene koruze, jo lahko skisamo.

Rž za krmo. Za krmo lahko posejemo jaro, zimsko ali Janževo žito vsako samo za se. Vzeti pa moramo vsaj za

tretjino več semena, kakor drugače, ko sejemo žito, da bi dobili zrno. Vedno pa je mnogo boljše, če primešamo temu semenu nekaj graholjke ali graha.

Bela gorčica. Gorčica je zelo hitro rastoča rastlina, ki je posebno primerna za lahko ilovnato zemljo in za dobro pognojeno peščnato zemljo. Kjer gre za to, da dobimo kakor hitro je mogoče, zeleno krmo, tam moremo gorčico kar najbolj priporočati. Kositi jo moramo takrat, ko začne cvesti. Najboljše je, če jo posejemo zmešano z ajdo. Na ha (= nekaj več ko 2 orala ali 2 johi) vzamemo 15 kg bele gorčice in 40 kg ajde.

Druga, zelo dobra mešanica, se naredi, če vzamemo 10 kg bele gorčice, 30 kg ajde in 15 kg oljnate redkvice.

Ajda. Se najbolj ugodno prideluje skupno z belo gorčico, ker jo potem živina rajši je in ker ji potem tudi mnogo bolj tekne. Tej mešanici lahko dodamo tudi nekaj kg jarega žita.

Rdeča detelja. Rdeča detelja je rastlina za bolj lahko zemljo. Če jo sejemo v drugi polovici avgusta, imamo še isto leto pašo, drugo leto pa, če je bilo vreme zanjo ugodno — mokro in toplo — že v maju zelo lepo košnjo. Seme pobranamo nalahko ali pa ga z lahkim, obročkastim valjarjem vtisnemo v zemljo. Zelo se priporoča, da naj dodajamo rdeči detelji, ki je računimo na ha 20 do 30 kg, nekaj italijanske Rajtrave. Ta mešanica je posebno dobra za lehe, da jih posejemo. V ta namen prekopljemo prazne lehe, ki so nam v rdeči detelji ostale, zdrobimo grude z grabljami, posejemo zgore navedeno mešanico in poravnamo zemljo z obrnjenimi grabljami.

Pozna repa. Za sejanje v strnišče je najbolj primerna takoimenovana vodna repa (Wasserrübe). Najboljše je, če jo sejemo v razdalji 40 do 45 cm s sejalcem, ker so potem lahko okopljemo s plugom ali s Planetom jr. Sicer jo sejemo precej na široko, jo plitvo podbranamo in če se nam je pri sejanju namerilo, da smo jo pregosto sejali, jo kratkomalo parkrat prebranamo in tako razredčimo. Ta repa je zelo hvaležna, če ji gnojimo z živinsko gnojnico, človečjimi odpadki ali kompostom. Če jo široko sejemo, računimo 2 do 4 kg na ha, če jo sejemo s sejalcem, pa 1 do 1,5 kg na ha.

Priporoča se še velika množina različnih rastlin, ki jih lahko sejemo, da si nadomestimo krmo. Vse te rastline, ki sem jih tukaj omenil, pa lahko zato priporočam, ker sem delal z njimi sam poskuse. Posebno lepe uspehe sem dobil vedno z graholjičino mešanico; neuspehe sem imel le tedaj, če se je s krmljenjem prepozno začelo in so se spodnji deli zaradi dolgega ležanja že pokvarili. V tem slučaju je bolje, če mešanico pokosimo in jo posušimo, seveda le tedaj, če je vreme še za tako delo. Če je vreme že premokro, potem pustimo, da raste naprej in jo pred zimo podorjemo. Za Srednjo in Spodnjo Štajersko je posebno primerna zelena koruza. A tudi mešanica z gorčico in ajdo mi je večkrat zelo dobro služila, tako da jo lahko na vsak način priporočam. Špergelj (Riesenspörgel) je zelo dobro sredstvo, da daje živina mnogo mleka; škoda je samo ta, da daje le v toplem in mokrem vremenu in v

lahki zemlji dober pridelek. Z velikim dobičkom sem ga po košnji mešal s koruzo in dajal živini.

Svetovati morem le, da se naj taka krma, kakor sem jo v teh vrsticah opisal, kolikor mogoče v veliki meri prideluje. Če se poskus posreči, če je dovolj dežja in včasih tudi toplo vreme, potem se lahko škoda, ki jo je suša naredila, zopet kolikor toliko popravi in kmetom bo ostala marsikatera kronica v žepu. P.

Vinogradniki, žveplajte svoje trse!

(Poročilo deželne vino- in sadjerejske šole v Mariboru.)

Na nekaterih mestih smo že našli na trsah oidij. Zato se je treba bati, da se bo ta bolezen tudi dalje razširila in nastopila tudi po drugih krajih. Kakor znano spoznamo to bolezen po tem, da dobijo mladi grozdiči pepelasto sivo prevlako, ki se hoče od kože razširiti tudi v notranjost jagod in ki jo po barvi lahko spoznamo že s prostim očesom. To moti jagode v njihovi rasti, koža popoka, iz jagod izstopijo pečke, jagode začnejo gniti in se nazadnje posušijo. Tudi listov se ta bolezen prime in se na njih kaže v belosivem prahu, ki ga lahko najdemo na zgornjih plasteh in straneh lista. Na zelenih poganjkih se pokažejo sivorjave, pozneje popolnoma rjave, ostro, zobčasto obrobene lise, ki jih povzročajo ista bolezen. Trsen del, ki je obolel na tej bolezen, spoznamo tudi po plesnivem duhu, ki gre od njega in ki spominja na duh v prostorih, kjer kaj plesni in ki jih dolgo nismo zračili. Če se je bolezen že zelo razširila, se pokaže ta duh posebno močno. Bolezen lahko postane v mokrem, toplem vremenu zelo nevarna in škodljiva, ker ne ovira le poganjke in listja v razvoju in v rasti, ampak pred vsem, ker začnejo grozdi gniti in se sušiti, tako da izgubimo mnogo pridelka, večkrat še celo vsega.

Zato svetujemo s tem kmetom nujno, naj v tem letu, ki vendar obeta velik in lep pridelek, posebno pazijo na svoje vinograde in brajde, posebe pa še na one v nižini, ki so najbolj izpostavljeni tej bolezen. Pomoč mora priti takoj, kakor hitro se pokažejo le prvi začetki bolezni. Še boljše je seveda, če ne čakamo z žveplanjem tako dolgo, da se je bolezen že pokazala, ampak začnemo takoj žveplati, če se to še ni prej zgodilo. Bolezen zdravimo, oziroma trsje ovarujemo te bolezni, če ga žveplamo z zelo finim žveplom. Za to delo si izberemo v dnevu tak čas, ko trsje ni več od dežja ali od rose mokro, sploh suho, toplo vreme, ker je le v takem mogoče, da se žveplo enakomerno razdeli po trsu. Žveplati pa moramo ne le od zunaj, ampak tudi od znotraj, vendar ne tako močno, da bi žveplo ležalo na debelo po grozdju in listju. Če prehudo žveplamo, imamo lahko dvojno škodo: po nepotrebem potratimo več žvepla, ko je treba, a tudi grozdje lahko poškodujemo, ker se take jagode, na katerih je preveč žvepla, na solnčni strani na koži orjavijo. Tudi ostane pri premočnem žveplanju med jagodami na grozdju preveč žvepla, ki pride na ta način v mošt in zakrivi tam, da postaja vino bersasto.

Kolikokrat se mora žveplati, to je precej odvisno od vremena; od zdaj naprej se mora žveplati vsaj enkrat, še bolje pa dvakrat in to tako dolgo, dokler se grozdje ne začne mecati, ker je potem, ko je grozdje že mehko, nevarnost pred to boleznijo mnogo manjša. Žveplo kupujmo le pri zanesljivih trgovcih, ki pošiljajo zajamčeno fino zmleto žveplo, n. pr. zveza gospodarskih zadrug v Gradcu, Franzensplatz 2/I. Za žveplanje rabimo le dobro delujoče, nahrbtnne in ročne žveplavce.

Taki dobri žveplavci so: Nahrbtni žveplavec patent „Vindobona“, delujoč na dve strani 24 K, delujoč samo na eno stran 20 K; Retzerjev nahrbtni žveplavec 12 K, ročni Retzerjev žveplavec 6 K. Naročila na te sprejema vodstvo društva za varstvo avstrijske vinoreje (Verein zum Schutze des öster. Weinbaues) v Kremsu.

Razen teh služijo tudi dobro: Vermorelov „Torpille“ 30 K pri T. Döswaldu, Trst, Piazza Lipsia in dvojno delujoč ročni žveplavec A. Gonnuriga, Tržič, Cena K 5.50, ki je posebno dober za žveplanje brajd.

Fr. Zweifler.

Dveletno poskusno gnojenje travnikov na Štajerskem.

Napisal dr. Edvard Hotter.

Namen, ki se je hotel doseči s tem poskusnim gnojenjem, je bil dvojen: pred vsem bi se naj kmetovavce spodbudilo, da bi poskusili učinek umetnega gnojenja na svojih lastnih zemljiščih po danem navodilu na preprost način, ki pa bi vendar dajal sigurnost, da se bo namen res dosegel. Na drugi strani pa bi se naj pri poskusih, ki bi se vršili na različnih krajih in pod različnimi razmerami, kar se tiče zemlje, lege in podnebja, porabila statistična metoda zaračunanja pridelka.

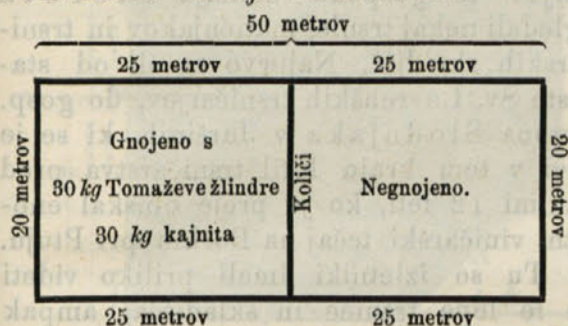
Ta popolnoma praktična, na prosti deželi v velikem številu izvršena gnojenja pa nam dajejo tudi mnogo bolj zanesljivo sliko o uspehih, ki se v praktičnem kmetijstvu dajo doseči z umetnim gnojenjem, kakor posamezni, dasi zelo natančni poskusi z umetnim gnojenjem. Razen tega še imajo ta podučen namen, da pokažejo našim kmetom, kako se ravna in dela z umetnimi gnojili po preprostem načrtu in da jim pokaže, kako se vršijo poskusna gnojenja.

Statistični podatki kažejo, da se v vseh poljedelskih deželah porabi vedno več umetnega gnojila v zadnjih letih; gotovo so tega krivi v precejšni meri neštevilni poskusi, ki so se izvršili z umetnimi gnojili.

Taki poskusi imajo namen, da bi postavili kmetovavcem učinek umetnih gnojil pred oči in da bi jih naučili, kako naj popolnoma izsesani in izčrpani zemlji dajo nove hrane.

Če opominjamo kmete, naj delajo poskuse z umetnimi gnojili, jim s tem še ne mislimo popolnoma brez razsodnosti priporočati umetnih gnojil; ti poskusi imajo pred vsem namen, pokazati kmetom, kako naj poskušajo, da bodo izvedeli, pod katerimi različnimi pogoji dosežejo z umetnim gnojenjem največji pridelek.

Načrt, po katerem so se vršili naši poskusi, je bil zelo preprost; na vseh krajih je bil predpisan isti način. Velikost vsake parcele se je določila na 500 m²; obe parceli sta se morali jasno ločiti s tem, da so se na njeni meji zabili količi. Poskusna parcela se je izbrala na travniku, ki doslej ni bil zelo gnojen, tako, da je imela kolikor mogoče enakomerno zemljo in mokroto.

Jeden 5 a veliki kos (v bregih oni, ki je ležal višje), je ostal negnojen, drugi pa je bil popolnoma gnojen in sicer s 30 kg Tomaževe žlindre in 30 kg kajnita, kar znaša na hektar 600 kg Tomaževe žlindre in 600 kg kajnita. Gnojila so dobili poskuševalci v dveh vrečah in zraven navodilo, kako morajo z njimi ravnati. Gnojila so se morala raztrositi enakomerno navskriž po zemljišču, ki bi moralo biti pognojeno, v teku pozne jeseni leta 1905.

Da bi se izvedel pridelek, se je zahtevalo, da se mora vsak kos posebe pokositi in prva in druga košnja na vsakem kosu posebej stehati; številke, ki so se dobile pri tem, so morali poskuševalci vpisati v tabele, ki so jih dobili z umetnimi gnojili vred. Nadalje se je zahtevalo od poskuševalcev, da naj, predno začnejo z gnojenjem na poskusnih zemljiščih, pošljejo poskusni postaji vzorec zemlje, kakoršno ima dotično zemljišče. Potrebna gnojila so dobili poskuševalci od poskusne postaje brezplačno in poštne prosto. Ta gnojila so nam dali na razpolago Thomasfabrikanti v Berlinu in gospodarska proizvodilnica Staffurtskega kalijevega sindikata v Gradcu popolnoma brezplačno. Zato jim izrečemo tudi na tem mestu za njihovo požrtvovalnost najpristrčnejšo zahvalo.

Število prošnikov, ki so se vsled razglasa v družbinem listu oglašili za poskuse, je bilo zelo veliko, namreč bilo jih je 186; ugodilo se je lahko komaj polovici prošenj, tako da jih je le 88 dobilo brezplačno umetna gnojila za poskuse.

Od teh 88 udeležencev jih je poslalo 72 = 82 odstotkov poročila o pridelku z več ali manj natančnimi podatki in odgovori na stavljena vprašanja. S tem so pokazali svoje zanimanje za tako važno stvar, kakor je ravno zboljšava travnikov. Nekaj poskusov je poročevavec sam izvršil in nadzoroval, drugi pa so bili popolnoma prepuščeni skrbi in nadzorstvu poskuševalcev samih.

(Iz Spodnje Štajerske se teh poskusov ni nihče udeležil, zato menimo, da nima pomena, da bi tukaj povedali imena onih 72 udeležencev iz Srednje in Gornje Štajerske, ki so poslali svoja poročila. — Opomba prestavljalca.)

Pri večini poskusov so se umetna gnojila potrosila že v jeseni, meseca novembra in decembra in le v 12 slučajih se je nalašč odredilo, da morajo gnojiti

v spomladi (marca in aprila). S tem se je hotelo izvedeti, ali se s tem, da se umetno gnojilo prej spravi v zemljo, s tem, da upliva zemeljska mokrota nanj dalje časa, ker že v zimi, fosforjeva kislina v Tomaževi žlindri v večji meri topi in razkroja, kakor če gnojimo še le v spomladi, in ali dosežemo na ta način večjo korist od fosforove kisline in v zvezi s tem tudi večji pridelek.

Vreme leta 1906. je bilo za prospeh travnikov in paš zelo ugodno in posebno v mokrotoplem poletju je zrastle mnogo sena in otave; zaradi velikega dežja pa se otava večkrat ni mogla spraviti, razen če je bila zelo zgodaj pokošena.

Visoko v gorah se je vreme hitro

drugi košnji bil večji ko pri prvi; v obeh košnjah se je zvišal povprečno za 40%.

Vpliv gnojenja se je torej, da se je v 5/6 vseh poskusov gnojilo že v pozni jeseni in le v 12 slučajih v spomladi, pokazal še le po daljši rasti rastlin bolj kakor pa v začetku in pred cvetom; isto se je pokazalo tudi pri drugih poskusih z gnojenjem travnikov na Koroškem in Nižjem Avstrijskem, kjer pa so vedno gnojili še le v spomladi.

Spodaj navedeni pregled nam kaže isto sliko pri vseh poskusih, namreč, da se učinek umetnih gnojil pokaže najbolj še le v otavini košnji. Ravno za dokaz te trditve je ta pregled, ki ga priobčujemo tukaj, najlepše spričevalo.

Poskusno gnojenje na	Nižjem Avstrijskem			Koroškem			Stajerskem						
	Leto	1899	1900	1903	1904	1906							
Število poskusov	17	14	37	36	13	13	13	27	28	46	72	64	72
Večji pridelek pri senu v % . .	24.8	—	—	—	27.5	—	—	27.7	—	—	38	—	—
Večji pridelek pri otavi v % . .	—	28.1	—	—	—	34.4	—	—	40.9	—	—	43.8	—
Skupen večji pridelek v % . .	—	—	38.0	45.1	—	—	29.9	—	—	32.7	—	—	40.0

spreminjalo in je v jeseni kmalu padel sneg, tako da ni bilo mogoče pokositi otave.

Kolikor se da soditi iz odgovorov na vprašanja v poročilih o stanju detelje in drugih pridelkov na gnojenih in na negnojenih parcelah, se je navadno na gnojene parceli pokazala mnogo bolj gosta trava in pred vsem se je pokazalo zelo mnogo deteljnih rastlin. Zadnje je bilo posledica gnojenja s kajnitom in fosfatom, ki ima vedno to ugodnost, da rastejo po takem gnojenju v obilni meri metuljčaste in sladke rastline.

Podatki prvega poskusnega leta 1906.

Če hočemo tedaj sestaviti pregled pridelka pri teh 72 poskusih, se moramo ozirati na dejstvo, da 8 udeležencev ni moglo poročati o otavini košnji, ker jim jo je vzelo deževje ali pa prezgoden sneg. Ozirati se moremo torej le na 72 senjskih in 64 otavinih košenj, če hočemo določiti, koliko pridelka je vsled gnojenja več prirastlo. Lahko pa vzamemo tudi vse skupaj in pri tem se bo pokazalo, da razloček med obema načinoma zaračunanja ni ravno velik.

Pokaže se namreč:

Leto 1906	Negnojeno	Gnojeno	Večji pridelok	Zvišanje pridelka v %
	q	q	q	%
Senska košnja sama v 72 slučajih	27.4	37.8	10.4	38
Otavina košnja sama v 64 slučajih	20.7	29.7	9.0	43.8
Skupno na 1 ha	48.1	67.5	19.4	40
Oboje skupaj v 72 slučajih	27.4	37.8	10.4	38
Skupno na 1 ha	45.8	64.2	18.4	40

Na negnojene parceli je znašal pridelok na 1 ha pri senu 27.4 q, pri otavi 18.4 q, skupno torej 45.8 q; s popolnim gnojenjem se je na 1 ha doseglo za seno 37.8 q, za otavo 26.4 q in skupno torej 64.2 q. Večji pridelek znaša torej za vseh 72 slučajev povprečno 18.4 q sena v dveh košnjah na 1 ha.

Pridelek se je zvišal pri senu za 38%, pri otavi za 43%, torej je pri

Nadalje se lahko domneva, da se pokaže učinek raztresenega in le z brano v zemljo zavlačenega gnoja le tedaj, ko se začne v polni meri asimilacija travniških rastlin, in da še le tedaj na vse strani razraščene rastline jemljejo vso hrano, ki so jo dobile z gnojilom. Po zimi, ko počivajo rastline, ne sprejemajo v sebe težko razkrojljivega apnovega fosfata.

(Konec sledi.)

Sadite trepetliko!

Danes spadajo vžigalice med najpotrebnejše stvari našega gospodarstva in prometa in vendar še živijo ljudje, ki pomnijo čas, v katerem se o vsem tem še ni nič vedelo. Kajti izdelovanje vžigalic se je začelo še le okoli leta 1850. Prej so si pomagali s kresilom, kamenom in kresilno gobo. Leta 1832 so izdelali na Dunaju prve vžigalice s kopicami iz klorovokislega apna, žvepla in lima, ki so se užgale, če jih je kdo drgnil po papirju, ki je bil s steklenimi drobci potrošen. Potem so iznašli na Angleškem način, kako se dela iz kosti fosfor. Kost, ki sestoji v glavnem iz fosforovo kislega apna in so kmetovavcu že davno znane kot fosforovokislo gnojilo, se razjejo najprej z žvepleno kislino. Ta raztopina se spravi potem, pomešana z ogljem, v velike glinaste retorte in se tam popolnoma razbela. Iz nje uhaja potem fosfor in tega ujamejo v vodi. Ta žolti fosfor je mehka, prožna zmes, ki se na zraku užge in pri tem izhlapeva belo, omotujočo paro, ki je zelo strupena, kakor fosfor sam. Vkljub temu, da je tako strupen, je bil najpripravnejše sredstvo, za izdelovanje vžigalic, ravno zaradi tega, ker se rad in lahko užge. Da je bilo izdelovanje vžigalic s takim strupenim fosforjem za delavce nevarno in njihovemu zdravju zelo škodljivo, to se razume samo posebi. Izprva se je vse to delalo navadno doma in z roko; počasi pa so se naredile velike tvornice, kjer opravljajo skoro vse to delo stroji. Takih tvornic smo v letu 1900 našli po celem svetu okroglo 660. Čim več pa je bilo teh tvornic, tem bolj se je množila med delavci ona nevarna bolezen, ki je posledica zastrup-

ljenja s fosforom in ki se imenuje učeno „fosforonekroza“. Ta bolezen se kaže v tem, da začno počasi razpadati vse človeške kosti in koščeni deli telesa; zobje izpadejo, bolnika ščiplje in trga po vseh udih tako dolgo, da med najhujšimi bolečinami umre. Zaradi tega so začele vse države poskušati, kako bi se omejila poraba fosforja pri izdelovanju vžigalic in kako bi se izdelovale brez fosforja. Najprej so prišle iz Švedske vžigalice s kopicami brez žoltega fosforja; zato imenujemo danes take vžigalice „švedske“, če so bile tudi kje drugje izdelane. Za izdelovanje takih vžigalic se rabi namestu strupenega žoltega fosforja rdeči fosfor, ki ni strupen in ki se na zraku ne užge sam. Ta fosfor se izdeluje iz žoltega na ta način, da se žolti zagreje v zaprtih posodah tako daleč, da ima 180° C. A tudi to je še nevarno; da bi se odpravila ta nevarnost, se poskuša, kako bi se vžigalice izdelovale sploh brez vsakega fosforja. Vžigalice brez fosforja imamo že danes; za te pa moramo imeti posebno ploskev za užiganje in za to se rabi rdeči fosfor. Kapice teh vžigalic sestojijo po večini iz gumija ali lima, klorovokislega kalija, žvepla, dvojno kromovokislega kalija, steklenega praška, rjavega kamena in za barvilo služi umbra. Ploskve za drgnjenje so iz dekstrina, amorfne rdečega fosforja in žveplenega antimona. Tudi bomo kmalu imeli vžigalice, ki se užgejo ob vsaki ploskvi, dasi je tukaj treba še marsikake zboljšave. Take vžigalice so seveda zelo „kumštno“ sestavljene.

V Bernu je leta 1905. zborovala konferenca za varstvo delavcev in ta se je posvetovala o mednarodni prepovedi porabe fosforja pri izdelovanju vžigalic. Nemčija, Danska, Francoska, Italija, Luksemburška, Nizozemska in Švica so fosfor že prepovedale. Avstrija ni pristopila k tej zvezi, ker izvaža mnogo vžigalic, ki so dosegle v letu 1905. cele 3.5 milijonov Kron in ker konkurenčne dežele Angleška, Švedska, Norveška, Belgija in posebno Japonska nimajo take prepovedi. Uvedla se je samo stroga kontrola od strani obrtnih nadzornikov in uredile so se raznovrstne varnostne naprave po tvornicah, kjer izdelujejo vžigalice. Vendar pa se vsaka nevarnost ne da popolnoma odpraviti in število delavcev, ki zbolijo, je še vedno jako veliko. To vprašanje se že zaradi tega ne sme zanemarjati, ker dela v takih tvornicah danes nad 5000 delavcev. Zato hoče tudi naša vlada prepovedati vžigalice, ki se izdelujejo s fosforjem. Fabrikanti pa se izgovarjajo vedno, da ne dobijo v Avstriji dovolj trepetlikinega lesa, ki je edin les, s katerim se lahko delajo take vžigalice. Zato se je obrnila vlada na posamezne deželne urade in gospodarska društva, naj delajo na to, da se bo to drevo bolj sadilo. Trepetlika (osika, topolka, Aspe, Espe, Zitterpappel, *Populus tremula*) je zelo hitro rastoče listnato drevo po naših gozdih, kjer pa se navadno ne razraste do primerne višine, ampak ostane bolj srednje veliko. Ker ima lahko seme in ker poganja zelo gosto iz korenin, se trepetlika sama zelo naglo zaseje in hitro množi. Zemlje ne rabi dobre, proti mrazu je zelo utrjena in raste tudi zelo hitro, a ne postane nikdar stara.

Kmalu ji začne stržen gniti in potem je fabrike popolnoma nerabna. Njen les je, ko je še mlad, zelo mehek in se da lahko vdelati; za kurjavo seveda nima nobene vrednosti, ker les zelo hitro zgori. A ravno zaradi tega je zelo primerna za izdelovanje vžigalic. Rili bi morali imeti, da bi bili primerni za nove stroje, ki jih lupijo in kalajo, v premeru okoli 20 cm in v obsegu okoli 60 (62.8) cm. Ko je trepetlika tako debela in tako mlada, še navadno nima piravega stržena in je zato še porabna. Danes izdelujejo večino vžigalic iz smerekovega in jelkinega lesa, ker se stara kapica ne vžge tako hitro in se torej lahko čaka, da začne les počasi goreti. Pri novih vžigalicah, kjer pa se kapica s puhom užge, moramo imeti tudi les, ki se hitro užge, kajti sicer nam zgori samo kapica, les pa ostane cel. Večina trepetlikinega lesa, ki se danes poseka in proda, se rabi za izdelovanje papirja. Cena je primeroma taka, kakor za boljši smrekov les. Ravna se s trepetliko v gozdu lahko in plača se nam zelo hitro, ker zelo hitro raste in rabi za svoj razvoj komaj polovico toliko časa, ko ga rabi kako drugo drevo, da se toliko razvije, da se potem lahko v kaki fabriki porabi. Ker se bo izdelovanje vžigalic gotovo še razširilo in se bo za to rabilo vedno več trepetlikinega lesa, še več pa potem, ko bo fosfor prepovedan, opozarjamo naše kmetovavce, naj se oprimejo tega dobičkonosnega drevesa.

Gospodarska-kemična deželna preiskuševalna postaja in postaja za varstvo rastlin v Gradcu.

Dr. J. Mayerhofer.

Poučni izlet udov „Štajerskih trsničarskih zadrug“ k Sv. Lovrencu v Slov. gor.

= V 10. številki tega letnika je bil objavljen kratek opis „Štajerskih trsničarskih zadrug“. Iz članka je razvidno, da je dobila trsničarska zadruga pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. tri posestrime in sicer pri Sv. Bolfanku blizu Središča, v Žetalah pri Rogatecu in v Ljutomeru. Te tri mlajše posestrime so poletele dne 29. junija t. l. k starejši, da se seznanijo z njo in njenim delovanjem, da se nekako tesneje prijateljsko zvežejo, in da se pogovorijo, kako bi bilo možno skupno postopati, oziroma delovati. Tega jako poučljivega izleta se je udeležilo okoli 21 zadrugarjev in pa 5 državnih in deželnih vinarskih strokovnjakov. Najbolj zastopani so bili Bolfenčani. Vodstvo izleta je prevzel gospod c. kr. vinarski inšpektor Franc Matiašič, ki je ob 11. uri predpoldne otvoril zborovanje. Pozdravil je prisrčno prisotne, razložil na kratko razvoj kmetškega trsničarstva in njegov pomen za našo vinorejo, ter nasvetoval marsikaj koristnega. Nato je gospod potovalni učitelj Belle prav poučljivo predaval o pomenu trsničarskih zadrug, o mogočnosti skupnega delovanja teh in o zmanjšanju pridelovalnih stroškov s pomočjo siljenja ali kaljenja cepljenih ključic v rastlinjakih. Po tem predavanju je izrekla Sv. Lovrenška zadruga po načelniku gospodu Ivanu Šeguli svojim mlajšim sestram svoj: „Dobro došli.“

Pred zaključkom zborovanja je še poslovdja in blagajnik gospod Ivan Čuš

poročal o delovanju „I. štaj. trsničarske zadruge“ pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. Ti podatki so bili jako zanimivi in to tembolj, ker so „številke govorile.“ Med drugim je omenil, da so tamošnji zadrugarji letos vložili v trsnice 900.000 kom. cepljenk najboljših vrst.

Popoldan, po odmoru so si udeleženci izleta v spremstvu domačih zadrugarjev in gospoda učitelja Fleréta ogledali nekaj trsnic, matičnjakov in trsničarskih skladišč. Najprvo so šli od staroste Sv. Lovrenških trsničarjev, do gosp. Antona Slodnjaka v Juršinih, ki se je prvi v tem kraju lotil trsničarstva pred kakimi 12 leti, ko je preje obiskal enoletni viničarski tečaj na Borlnu pri Ptujju.

Tu so izletniki imeli priliko videti ne le lepe trsnice in skladišča, ampak tudi precej velike, vzorno urejene in v bujni rasti se nahajajoče matičnjake. Zadrugar Slodnjak ima v svojem matičnjaku razven *riparije portalis* tudi križanke Berlandieri × *riparija, solonis* × *riparija 1616* in *riparija* × *rupestris 101*¹⁴.

Od gospoda Slodnjaka so se podali mimo dveh sicer malih, a prav lepih trsnic do zadrugarja gospoda Kupčiča v Rotmanu, kjer so si namočili že vsled vročine precej posušena grla. Od tod jih je vodila pot do trsniških nasadov in domovja gospoda načelnika Ivana Šegule v Hlaponcih, kjer so bili seveda zopet gostoljubno sprejeti. Govor za govorom, ki so sedaj sledili, so pričali, da je bil ta izlet vspešen in da so bili vsi udeleženci skrajno zadovoljni s tem, kar so videli in slišali. Mračiti se je že začelo, ko so se vračali vsak proti svojem domu. Sklenilo se je pa tudi ob ugodni priliki obiskati zadruge v Ljutomeru, pri Bolfenku in v Žetalah. Slični izleti bi bili priporočljivi tudi drugim kmetovavcem in ne samo trsničarjem; saj so brezdvomno bolj poučljivi kakor sama predavanja ali pa samo prebiranje knjig in listov, ki razlagajo razne gospodarske stroke, ker „besede le mičejo, vzgledi pa tudi vlečejo.“

Zupanc.

Perutninarski list. Praktično navodilo za rejo kokošij s pastnimi gnezdi.

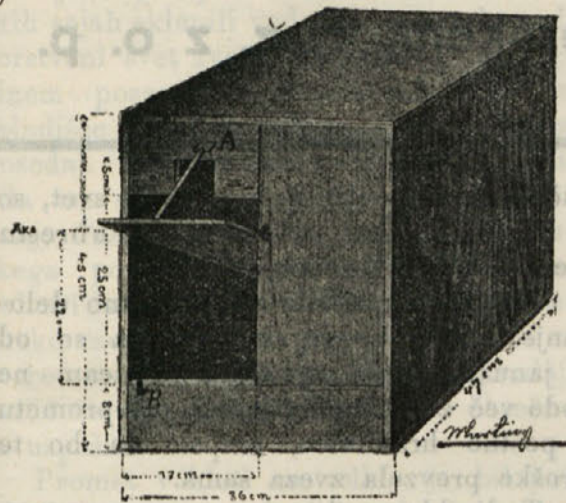
Temeljna zahteva je, da imamo vsem praktičnim zahtevam primerno čisto stajo za kuretino, kar je itak pri vsaki pametni in smotreni perutnino-reji prva zahteva in kar se razume samo posebi. Nato si razdelimo kokoši po načelih, ki so za pametno perutnino-rejo merodajna ali po namenu, ki ga hočemo doseči (ali jih redimo na meso, ali na nesenje jajec ali na oboje), v kolikor mogoče lepih eksemplarih in zaznamujemo vse kokoši z nožnimi obročki iz aluminija.

Nožni obročki se morajo dati kokoši tako na nogo, da se lahko pregibljejo gor in dol. Pritrdimo jih s širokimi kleščami na nogi na ta način, da zavinemmo ušesca, ki so na strani obročka.

Če je obroček prevelik, moramo njegov konec zaviniti in ga trdno stisniti, ker se kokoš sicer kje na njega obesi ali kako drugače poškodeje. Potem odstranimo vsa dotlejšna gnezda iz staje in

jih nadomestimo s pastnimi gnezdi. Sistemov imamo več; najboljši so oni, ki so zelo priprosto sestavljeni, tako da si jih popolnoma zanesljivo, kakor n. pr. sistem pastnih gnezd, ki se imenuje „Sicher“.

Pastno gnezdo „Sicher“.

Tukaj naslikano pastno gnezdo, ki ga je sestavil c. kr. nadgeometer E. Martiny v Brežicah (Štajersko), je tako urejeno. Vrata so okoli 25 cm visoka in 17 do 20 cm široka.

Če gre kokoš v odprto pastno gnezdo, ki je postlano s slamo, se mora s hrptom dotakniti zaklopnice in jo privzdigniti. S tem pa odmakne zapornico A in vrata se za njo zapro. Vrata so tako urejena, da se od znotraj ne dajo odpreti.

Zapornica se da pritrditi z žico ali z nitjo in se potem kratkomalo vstavi med zaklopnico in zgornjim robom vrata. To gnezdo je popolnoma zanesljivo in deluje popolnoma sigurno. Dobro je tudi to, da se vrata ne zapro z ropotom, kar se godi pri drugih sistemih in kar stori kokoš plašljivo in boječo. Ni dobro, če se vrata ali kaka stena naredi v podobi mreže ali z okni, ker potem vtika kokoš glavo v te odprtine in se muči, da bi prišla ven, kar pa se ji ne more in ne sme posrečiti. Najboljše je, če so stene popolnoma cele in se naredi le ena odprtina tako velika, da lahko kokoš vtakne glavo skozi. Tako obsedijo mirno v pasti in gledajo samo skozi odprtino; na tem vidi perutnorejec, da je kokoš jajce znesla. Dokler sedi kokoš mirno v gnezdu, je ne smemo motiti. Za tri kokoši zadostuje eno tako pastno gnezdo, preiskati pa jih moramo vsako drugo uro. Kokoš, ki je znesla in ki gleda iz gnezda, spustimo iz gnezda, pri tem pa pogledamo številko na njenem obročku in jo napišemo na jajce, a tudi v zapisnik, ki visi v staji in ki je urejen po datumih.

Potem zberemo jajca, izmed katerih ima vsako številko kokoši, ki ga je znesla in jih, če ne vse, pa vsaj par stehtamo na posebni tehtnici.

Težo jajca vpišemo poleg zaznamka, ki ga imamo za vsako kokoš posebe. Tako imamo na koncu leta lep in jasen pregled o vsaki kokoši, koliko in kako težkih jajec je znesla.

One kokoši, ki so se na ta način pokazale kot najboljše, se sestavijo za najboljši rod in le od teh jemljemo jajca za pleme in za nasad. Na ta način si pleme s tako izbero poboljšamo in dosežemo lahko dva,

* Tehtnica za jajca.

ali trikrat več jajec, ko smo jih dobili prej, ko še kokoši nismo izbirali.

Kakor se vidi iz navedenega, potrebujemo za tako plemensko rejo precej truda, pazljivosti, umevanja in zanesljivosti; pomisliti pa moramo, da se v nobeni panogi človeškega dela, tako tudi v živinoreji, ne dajo doseči uspehi brez truda in napora. A. Arbeiter.

* Vse z zvezdo opisane sprave in orodja za perutninarstvo se dobijo pri Johann Baldi, Spezialgeschäft für Geflügelzucht, Schärding am Inn, Oberösterreich.

Cesar Franc Jožef kot lovec.

Nova cesarjeva podoba znanega dunajskega portretista Oskarja Brücha je glede podobnosti, ljubeznivega izraza in barve brez dvoma jedna najlepših podob Nj. Veličanstva, ki so se kedaj prodajale. To je mnenje vseh, ki so videli original ali kako reprodukcijo — mnenje, ki ga je potrdilo tudi že večkrat Nj. Veličanstvo z zelo laskavim priznanjem.

Nj. Veličanstvo se je na sliko lastno-ročno podpisalo in je dovolilo, da se smejo vsi natiski tiskati s tem podpisom. Jeden izvod velike izdaje v barvasti gravuri je od Nj. Veličanstva doletela celo čast, da ga je sprejel cesar s svojo fidejkomisno knjižico.

Ker je gravira zaradi svoje izredno velike cene (50 K) malokomu pristopna, upamo, da se bo cena reprodukcija v štirih barvah (velikost 56 × 44 cm) toliko bolj razširila. Posebno primerna je za lovske in logarske premije, darila in spominke na jubilejno leto. Cena brez okvirja 5 K, po pošti priporočeno 5 K 60 v, po povzetju 5 K 80 v. Z okvirjem 10 K, z zavojem vred 11 K. Dobiva se v komisijonelni zalogi Viljema Fricka, c. in kr. dvorna knjigotržnica, Dunaj, I. Graben 27. — Kdor ima preveč denarja, ta si jo naj kupi.

Zborovanja podružnic in krajnih društev.

Št. Ilj v Slov. gor. Vabilo na potovalno zborovanje kmetijske podružnice v Št. Ilju v Slov. gor., ki se vrši v nedeljo 26. julija t. l. ob 3. uri popoldne v gostilni gospoda Wrussa v Št. Ilju. Predaval bo gospod strokovni učitelj Rudolf Krakofžik o pridelovanju krme. Želi se, da se kmetovavci udeležijo zborovanja v kolikor mogoče velikem številu. R. Repnik l. r., načelnik.

Iz podružnic in krajnih društev.

Št. Ilj v Slov. gor. Tukajšna podružnica c. kr. kmetijske družbe je priredila 14. junija svoje osmo letošnje zborovanje v gostilni gospoda Brusa v Strihovcu. Govoril je gospod deželni vinarski in sadjarski instruktor Stiegler iz Gradca o poletnem ravnanju s trsom. Za naše razmere je priporočal pred vsem poleg Portalis tudi Goethe-Hybride št. 9 in Solonis Riparia št. 1616. Govoril je vinskih sortah, ki so posebno primerne za Slovenske gorice; te so: silvanec, laški rizling, burgundec, zlahtnina i. t. d. Pokazal je tudi, kako se zeleno cepi in je obširno govoril o pokončevanju peronospore, smoda in drugih trsovih škodljivcev. Govoril je tudi o drevesnih škodljivcih in je posebno povdarjal, da mo-

ramo varovati in negovati ptice pevke, ki so nam pri zatiranju raznih sadnih škodljivcev dobri pomočniki. Gospod Fischereder je govoril na to o veliki pomanjkanju šolanih in strokovno izobraženih viničarjev in je povdarjal, naj bi se v bodoče samo šolanim viničarjem dajale viničarske knjižice; oni pa, ki so že nastavljeni, naj bi se vsaj udeležili kakega tečaja na kaki viničarski šoli. — Nato se je razdelilo med vredne in potrebne viničarje in vinorejce nad 2 kg trakov za zeleno cepljenje trsa. Nato je predsednik zaključil občni zbor podružnice, ker se ni nihče več oglašil k besedi.

= Št. Jurij ob juž. žel. Dne 21. junija je priredila podružnica c. kr. kmetijske družbe celodnevni čebelarški tečaj z teoretičnim in praktičnim poukom. Čebelarški strokovnjak gospod Jurančič je prav poljudno predaval o vseh predmetih, ki spadajo v čebelorejo. Dopoldne od 1/2 9. do 12. ure se je poučevalo v šoli in so predavali gospodje Jurančič, Kurbus, predsednik čebelarškega društva in čebelar Ferleš, popoldan ob 1/2 2. uri smo skupno šli od šole do vzornega čebelnjaka gospoda Ferleša v Šibeniku, kateri je res prav vzorno narejen in ga le moramo mladega čebelarja v posnemanje najtopleje priporočati. Tamkaj so omenjeni gospodje vse praktično pokazali, kar se je dopoldan po podobah razkazovalo. Živa debata se je vnela radi Gerstung in dunajskih panjev. Čebelar Ferleš ima prav okusno urejen čebeljak s samimi Gerstung-panji, ki so naredili na vse slušatelje prikupljiv utis. Poskusili smo tudi podružnično izmetalnico, ki je prav gladko plesala in izmetala precej izvrstnega medu, katerega okus smo prav po domače „pokoštali“. Nikomur ni bilo žal za te ure in so zvesto sledili izvajanjem in stavili gospodu potovalnemu učitelju razna vprašanja, o katerih se je razvila prav živahna debata, dokler ni gospod Kurbus zaključil ta velezanimivi poučni tečaj. V imenu kmetijske podružnice se je zahvalil gospodu Jurančiču gospod Drogenig in ga prosil, naj še v prihodnje podružničini prošnji ustreže. Obisk tečaja je bil popolno zadovoljujoč, samo povdarjati moramo, da bi se domači čebelarji bili lahko bolj številno udeležili, ker bi bili gotovo kaj pridobili. Udeležniki so bili celo iz daljnega Pilštajna, Celja, Dramelj i. t. d. Prav tako! Na svidenje v kratkem! — Podružnica c. kr. kmetijske družbe naznanja tem potom, da ima večjo množino izvrstnega medu letošnjega kakor lanskega za oddati. Naročila ali vprašanja naj se pošljejo na naslov Franc Ferleš, podružnični čebelar, Šibenek, pošta Št. Jurij ob juž. žel. Odbor.

= Št. Jurij ob juž. žel. Podružnica c. kr. kmetijske družbe naznanja vsem svojim članom, da se lahko vsak vsakčas javi za oddajo mleka v jubilejno mlekarne pri odbornikih gospodih Uršič in Drogenig, kateri tudi izročata mlekarne knjižice. Ta mlekarne je jubilejno podjetje podružnice in kot tako le odsek te podružnice, torej ne posebna zadruga. To v znanje.

Vodstvo jubilejne mlekarne podružnice c. kr. kmetijske družbe.

ZADRUGA.

Poročila zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem, r. z. z o. p.
 Gradec, Franzensplatz št. 2.

I.

Zapisnik

VIII. rednega občnega zbora zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem, ki se je vršil 4. junija 1908 ob 11. uri prepoldne v hiši deželnih stanov v Gradcu pod predsedstvom predsednika nadzorstvenega sveta, njega ekselence gospoda deželnega glavarja Edmunda grofa Attems. (Dalje.)

Če naj postane zadružniška organizacija štajerskih kmetovavcev v resnici deležna vseh dobrot in prednosti vzajemne pomoči, oziroma samopomoči in to v obilni meri, potem moramo nadaljevati po tej poti, kakor smo začeli in skušati podati temelj, da se bo enkrat dosegel nameravani namen, to je, da bodo štajerski kmetovavci dosegli v svojem delu ono moč in gmotno samostojnost, da bodo lahko izpolnjevali ne le dolžnosti, ki jih imajo do samih sebe, ampak tudi do državne skupine, v kateri so enako vredni z drugimi obrtnimi sloji. Kakor nam kaže izkušnja pri vseh drugih gospodarskih podjetjih, tako bi tudi na polju gospodarskega zadružništva zastajanje pomenjalo nazadovanje in na ta način bi ideja, ki bi, dobro in dosledno izvedena, lahko prinesla mnogo dobrote in koristi, ostala samo ponesrečen eksperiment, izjalovljen poskus.

Splošno lahko konstatiramo, da se je tudi v letu 1907. pokazalo, da se vedno bolj širi polje zvezinega gospodarskega delovanja in da velja to za vse naloge, ki spadajo v njen delokrog. Zvezi je prirastlo 20 novih društev-članov (med katerimi je muredolska plemenska zadruga za povzdigo živinoreje, ki se je ustanovila ž njenim sodelovanjem) in tako se je povečalo število njenih članov. Skupno delo vseh krogov, ki so interesirani pri povzdigi gospodarskega zadružništva, se zelo lepo razvija.

Da se zadružništvo razširi, se je tudi v letu 1907. porabila vsaka prilika. Delalo se je na to, da se gospodarji združijo v zadružništvu in kjer so bili za to dani pogoji, tam so se ustanovila potrebna društva, oziroma je zveza pomagala pri ustanovitvi. Razpošiljali so se pogosto oklici k snovanju zadrug župnijskim uradom, občinam in šolskim vodstvom; v tem smislu so delovali tudi oni zvezini uradniki, ki so nastavljeni za njene zunanje posle.

O uspehu posameznih panog različnih podjetij bomo posamezno natančneje poročali. Za sedaj lahko na kratko omenimo samo sledeče:

Revizija je morala v pretečenem letu rešiti posebno težavne naloge. Vedno je bilo več včlanjenih društev in za to je bilo potrebnih vedno več revizij. Večkrat so bile potrebne tudi izredne revizije in druga posredovanja pri posameznih zadrugah, da se je ohranilo in vzdržalo redno poslovanje in tako je različno zve-

zino delo narastlo tako zelo, da so morali naši uradniki delati na vse moči, da so to delo izvršili.

Popolnoma naravno je, da v začetku revizija ni mogla biti dovolj popolna; ker pa tvori v smislu postave z dne 10. junija 1903 revizija jedno najvažnejših zvezinih nalog, se je moralo tudi delati nato, da se je revizija pri posameznih zadrugah vršila vedno bolj natančno in zato bolj uspešno. Zato pa je morala zveza, da ustreže pomnoženim in povečanim zahtevam, pomnožiti tudi svoje uradniško osebje za revizijo za jedno moč; to je bilo tem bolj potrebno, ker je dotlej na polju gospodarskega zadružništva uspešno delujoči zadružni potovalni učitelj Andrej Žmavc sledil častnemu klicu v Nemčijo in zato odložil svoj posel pri zvezi. Treba je bilo tega uradnika, ki je večkrat opravljal tudi revizijo včlanjenih društev, nadomestiti s kom drugim in eventuelno nastaviti posebnega novega revizijskega uradnika.

Denarni promet v letu 1907. je bil velikega pomena za zvezino poslovanje. Stanje vlog je narastlo od 5,966.410 K 59 v na 7,043.172 K 59 v.

Preostajajoči denar se je naložil vsehskozni varno in plodonosno. Razmere na denarnem trgu so prinesle s seboj, da se je, ker je šlo mnogo denarja v Ameriko, v vseh vplivnih evropskih državah, torej tudi v Avstriji, obrestna mera pri bankah zelo povzdignila in da so zato posamezne banke dajale tudi mnogo višje obresti na vloge. Ta konstelacija je bila za zvezo tudi zaradi tega zelo ugodna, ker je zveza lahko dobila za svoj preostajajoči denar višje obresti in ker je ni zadel nižji kurs pri papirju, ker nima zveza razen 400.000 K lombardnega posojila, ki so deponirane pri poštni hranilnici, nobenih papirjev in ker je tudi pri tej papirjih tako zavarovana, da ne more trpeti občutnih izgub.

Kakor hitro je prišlo dovolj denarja v Ameriko, so se razmere seveda izboljšale in bančna obrestna mera se je, kar je popolnoma naravno, morala zopet primerno znižati.

Ti dogodki na svetovnem denarnem trgu pa so pokazali veselo dejstvo glede našega denarnega poslovanja, oziroma denarnega poslovanja pri posameznih hranilnicah. Pokazala se je popolna varnost in stabilnost denarnega poslovanja, kar nam je dovolj varno jamstvo, da se denarni promet pri gospodarskih zadrugah na Štajerskem tudi v slučaju velike svetovne denarne krize ne bi zmešal, ampak da bi se vršil nemoteno dalje, brez kolebanja pri obrestni meri in sploh brez vpliva od strani svetovnega denarnega trga.

Zvezino vodstvo je posvetilo posebno pozornost denarnemu prometu in vsi,

načelstvo, odbor in nadzorovalni svet, so si bili na jasnem, da ni treba obrestn mere nikakor spreminjati.

Da bi se razširilo občekoristno delovanje zveze, se je sklenilo, da se od 1. januarja 1908 zvezinim članicam ne bodo več zaračunjali stroški pri prometu s pošto hranilnico, ampak da bo te stroške prevzela zveza sama.

Tudi blagovni promet se je v tem letu lepo in veselo razširil. Vsled ugodnega razvoja je prišla zveza v prijeten položaj, da je lahko od 1. januarja 1908 zopet zmanjšala režijske doneske.

Posebno živahno se razvija promet z umetnimi gnojili; v letu 1907. se je oddalo samo Tomaževe žlindre za 68 vagonov več ko v letu 1906., za 15 vagonov pa drugih umetnih gnojil. Ustanovilo se je po celi deželi 26 zalog za umetna gnojila, ki delujejo zelo dobro in uspešno; zveza misli na to, kako bi razširila te zaloge, oziroma jih preustrojila tudi za kupovanje.

Da se dosežejo kolikor mogoče ugodni pogoji za dobavo Tomaževe žlindre, so se vršila s češkimi in nemškimi tvornicami pogajanja in mislilo se je tudi na to, da bi se naročevala belgijska Tomaževa žlindra. Pokazalo pa se je, da so tudi belgijske tvornice kartelirane z nemškimi in da ne smejo na Štajersko pošiljati Tomaževe žlindre.

Končni uspeh vseh teh pogajanj je bil navsezadnje, da so nekatere nemške tvornice priznale za en del dobave pariteto od Trsta. Ker se Tomaževa žlindra vedno bolj podražuje, se je mislilo pred vsem na to, da bi se našlo kako drugo umetno gnojilo, ki bi žlindro lahko nadomestilo. V ta namen dela sedaj ravnatelj gospodarskokemičnega preiskuševališča in semenske kontrolne postaje v Gradcu, dr. E. Hotter, poskuse z kostno moko, kajnitom in kalijevo soljo; po uspehih, ki jih bodo pokazali ti poskusi, se bo zveza z naprej ravnala pri naročevanju umetnih gnojil.

Promet z bakreno galico se je zato tako zelo zvišal, ker je zveza dobila od visokega deželnega odbora nalogo, naj oskrbuje bakreno galico za celo deželo. Ker se v Ameriki cena bakrene galice žene kvišku, je poskočila tudi pri nas, ali zvezi se je vendar še posrečilo, da jo je dobila za ugodno ceno.

Promet z deteljičinim in travinim semenjem je bil leta 1907. tudi mnogo večji ko leta 1906. Izvažati pa se seme rdeče detelje ni moglo v velikem številu, ker se je tako seme, pridelano na Ogrskem in na Moravskem, prodajalo za mnogo nižjo ceno in zveza ni mogla konkurirati s temi cenami. Vkljub temu pa se je na Gornje- in Nižjeavstrijsko prodalo precej semena francoske Ray-trave in rdeče detelje.

Tudi vnovčevanje sadja in vina je lepo napredovalo. Promet v deželni vzorni kleti se razvija tako ugodno, da se je moralo na vsak način rešiti vprašanje, kako bi se poslopja razširila. Ker je nujno potrebno, so v decemberskih sejah sklenili vodstvo, odbor in nadzorstveni svet zveze, da postavijo na zvezinem posestvu v Algersdorfu klet in skladišče v mnogo večjem obsegu, kakor dosedaj. Deželna klet v Gradcu je izpolnila vsa upanja, ki jih je zveza stavila vanjo. Delo potovalca, oziroma trgovskega potnika gospoda Rudolfa Neuschmida, se razteza sedaj že čez štajerske meje; dotični gospod skrbi, da se posredovanje pri nakupu, oziroma prodaji različnih vin vrši kolikor mogoče obsežno in uspešno.

Promet v kleti za tolklo je bil pač tak, kakor smo ga lani, ko ni bilo mnogo sadja, lahko pričakovali. Tolkla, ki se pridelala, se vedno lahko primerno proda.

Zavod za vnovčevanje sadja razširja v enomer svoje delovanje; zveza pa tudi dela vedno na to, da se ta tako zelo koristna panoga njenega delovanja kolikor mogoče razvije in razširi. O polnem obsegu tega posredovanja podaja natančno, predloženo poročilo dovolj jasen in pregleden račun. Glede natančnejih podrobnosti o blagovnem prometu in drugih panogah zvezinega poslovanja opozarjamo na posamezna podrobna poročila.

Kakor znano, so nam za čisti dobiček, ki smo ga dosegli v letu 1905., leta 1906. predpisali visok dohodninski davek, ki smo ga tudi plačali. Proti temu pa smo se pritožili in sedaj smo dobili ne le dotični znesek nazaj, ampak tudi obresti.

Glede čistega dobička v letu 1906. v skupnem znesku K 25.195.70 se je zvezi konsekvantno predpisal sedaj tudi minimalni davek 1⁰⁰/₀₀ in sicer z doneskom državnega davka v znesku K 13.78.

Zvezino osebje izpolnjuje kakor doslej svoje dolžnosti; zvezini posli se opravljajo vsi redno, dasi rastejo vedno bolj naloge, ki jih ima zveza, in s tem tudi zvezine delo. Tudi glede pretečenega leta se mora reči, da so uslužbenci delali z vsemi močmi, da bi naloge, ki so bile večkrat jako težke, izvršili kolikor mogoče dobro.

Nujna potreba je bila ureditev zvezinoga statusa, oziroma sistemizacija mest in plač, ki pridejo v poštev, da so se na ta način zvezi dobro porabne moči trajno ohranile, nadruzi strani pa, da se je dalo zvezinim uslužbencem njihovemu delu primerno eksistenco. (Dalje bo sledilo.)

II.

Poročilo o stanju sadja na Štajerskem v letu 1908.

Ker je bila pretečena zima 1907/8 zelo ugodna, so vsa drevesa najrazličnejših sadnih vrst zelo dobro prezimila. Cvetja je bilo razen pri hruškah, povsodi zelo mnogo, posebno pa pri jablanah. Cvet je precej hitro odcvetel in ker ga niso motili niti hudi vetrovi, niti dež, smo lahko upali na zelo dobro sadno leto; samo v onih krajih, ki ležijo bolj proti jugu in proti solncu, so topli vetri cvetju precej škodovali.

Dolgotrajna suša in neprimerna vročina v drugi polovici meseca maja, pa sta zakrivila, da je mnogo sadnjih nastavkov odpadlo in da so se v velikih množinah pokazali živalski škodljivci. To nam je vzelo približno petino letine, ki smo jo izprva pričakovali.

Če ne bo dolgotrajna suša in vročina zopet pobrala kaj pridelkov, bomo lahko pričakovali sledeče pridelke:

Jabolka bodo dala povprečno precej dober pridelek, posebno v okrajih Friedberg, Vorau, Pöllau, Hartberg, Weiz, St. Rupert ob Rabi, Fehring, Voitsberg, Köflach, Lipnica, Šoštanj, Ernovž, Cmurek, Maribor, Pesnica, Slovenja Bistrica, Ormož, Celje i. t. d.

Hrušek, ki jih je bilo lani povprečno več kakor jabolka, letos ne bo ravno mnogo. Dosti jih pričakujemo samo na Gornjem Štajerskem in sicer po sadunosnih krajih Anizke in gornje Murine doline, dalje na Spodnjem Štajerskem, posebno v sadunosnih krajih po Savini in Dravini dolini.

Slive in češplje, ki jih je lani bilo zelo malo, kažejo skoro po vseh sadjerejskih krajih zelo lepo. Posebno okoli Male Nedelje, Cmureka, Velike Nedelje, Radgone, Ptuja, Maribora, Št. Ilja, Slovenje Bistrice, Rogaške Slatine, Celja, Velenja, Šoštanja, Ponikve i. t. d.

Črešnje in višnje, ki so skraja kazale zelo lepo, so zaradi hude vročine in dolge suše izgubile precej pridelka in za to jih ni bilo ravno mnogo.

Breskve, ki so imele zaradi ugodne zime in zelo prijetne spomladi zelo mnogo cvetja, obljublajo v onih krajih, ki pridejo za ta nasad v vpoštev, precej lep pridelek.

Marelic je letos precej malo; pridelok ne bo ravno mal a posebno dober tudi ne.

Orehov bo letos kakor lani srednje veliko, v nekaterih krajih na Spodnjem Štajerskem obljublajo velik, oziroma celo zelo lep in obilen pridelek.

Kostanji sedaj še le cvetejo, a ker kaže vse drugo sadje precej lep pridelek, lahko tudi tukaj upamo, da bomo imeli lep pridelek.

Trsje bo, kakor vsa stvar kaže, precej polno grozdja. Nastavki so tako gosti, da se tudi starejši vinorejci ne spominjajo takih. Bati se je samo, da bo suša škodovala pridelku.

Kako se iz navedenega lahko vidi, lahko pričakujemo na Štajerskem — če nam suša ali toča ne bosta prekrižali računov — zelo dobro sadno in vinsko leto.

Če cenimo približno, bo Štajerska imela letos za izvoz pripravljenih 3500 do 4000 vagonov sadja in štajerski kmetovalci bodo lahko vtaknili precejšen izkupiček v svoj žep.

Zato prosimo vse štajerske sadjerejce, naj naznanijo zavodu za vnovčevanje sadja pri zvezi gospodarskih zadrug na Štajerskem v Gradcu, Franzensplatz 2, koliko sadja bodo imeli za prodajo. Pri tem morajo naznaniti težo, imena sort, način zavoja, ceno, plačilne pogoje in bližnjo železniško postajo; na to bomo mi to ponudbo že dalje naznanili in poskrbeli kupca.

Opozarjamo pa še posebno na to, da je stanje sadja letos splošno zelo ugodno, da je pridelek večji, med drugim tudi v Nemčiji, kamor je doslej šlo največ našega sadja. Razumljivo je torej, da bo letos cena tudi mnogo manjša, ko je bila lani; oni, ki bi radi o tem zvedeli natančneje podatke, naj se obrnejo na nas.

Vabimo p. n. okrajne zastope in občine, kakor tudi cenjene družbine ude, da inserirajo v „Gospodarskem Glasniku“. Cena je nizka. Ako se večkrat inserira in večji inserati, damo primeren popust. Naročila se naj blagovolijo vposlati naravnost družbini pisarni.

Uradno.

Št. 29.267
II 4.079

Razglas.

Na štajerski deželni poljedelski šoli v Grottenhofu pri Gradcu se začne dne 15. septembra 1908 42. šolsko leto.

Ta zavod hoče sinovom štajerskih kmetovavcev dati priložnost, da bi se v njem na podlagi ljudskošolske izobrazbe nadalje izobražali, tako da bi lahko pozneje samostojno in uspešno gospodarili. Študije na tem zavodu trajajo dve, oziroma pri ne popolno zadostujoči predizobrazbi tri leta.

Za sprejem se morajo prinesiti sledeča dokazila: 1. da je učenec dopolnil 16. leto (krstni list); 2. kje je pristojen (domovnica); 3. da je popolnoma zdrav in za kmetijsko delo telesno dovolj razvit (zdravniško spričevalo in spričevalo o stavljenih kozah); 4. kaka je njegova predizobrazba (odpustnico); 5. kako je njegovo ime (nравstveno spričevalo).

Da se lahko tega pouka udeležijo tudi sinovi ubožnejših starišev, je na zavodu 25 prostih mest. Sinovi štajerskih posestnikov, ki prosijo za ta prosta mesta, morajo vložiti poleg zgore navedenih dokazil še od občine potrjeno spričevalo o svojih premoženjskih razmerah. Z vsemi temi dokazili se morajo oglasiti najpozneje do 31. julija med

tednom osebno pri ravnatelju zavoda in ob enem narediti skušnjo o znanju, ki so ga prinesli iz ljudske šole.

S takim prostim mestom je v zvezi brezplačen pouk in brezplačna hrana, kakor je v deželi navadna; za knjige in druge učne pripomočke morajo skrbeti stariši.

Plačujoči učenci morajo plačati: za pouk 72 K, za stanovanje in kurjavo 28 K, za hrano 360 K. Prva dva zneska se plačujeta v polletnih, zadnji v četrtletnih obrokih, a oba naprej pri ravnateljstvu zavoda.

Prijave plačujočih učencev se sprejemajo do 1. septembra.

V Gradcu, dne 1. julija 1908.

Od štajerskega deželnega odbora.

